

LĒMUMS
par kriminālprocesa izbeigšanu daļā

Rīgā,

2020.gada 21.septembrī

Latvijas Republikas Ģenerālprokuratūras Krimināltiesiskā departamenta Sevišķi svarīgu lietu izmeklēšanas nodaļas prokurore Evita MASULE izskatīja kriminālprocesa Nr.16870002220 materiālus.

Aprakstošā daļa

[1] 2020.gada 7.jūlijā Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojā (turpmāk – KNAB) uzsākts kriminālprocess Nr.16870001820 par to, ka prokurore [Persona A] 2020.gada 23.martā un 8.maijā, iespējams, izdarīja neizpaužamu ziņu, kas nav valsts noslēpums, izpaušanu (Krimināllikuma 329.pants), bet zvērināta advokāte [Persona B] – uzkūdišanu izpaust neizpaužamas ziņas, kas nav valsts noslēpums (Krimināllikuma 20.panta trešā daļa un 329.pants). Papildus tam kriminālprocess uzsākts par iespējamu kukuļdošanas organizēšanu (Krimināllikuma 320.panta otrā daļa), proti, par to, ka [Persona B] organizējusi kukuļdošanu prokurorei [Persona A] 1500.00 EUR apmērā.

1.sējums, 1.lapa

Šī kriminālprocesa turpmākā izmeklēšanas gaitā konstatētas pazīmes tam, ka informāciju par kriminālprocesa uzsākšanu priekšlaicīgi (pirms plānotās aizturēšanas) uzzinājušas šai kriminālprocesā iesaistītās personas – prokurore [Persona A] un zvērināta advokāte [Persona B].

1.sējums, 1.lapa

[2] Pamatojoties uz faktiem, kas noskaidroti izmeklējot to, kā informācija par kriminālprocesu priekšlaicīgi nonākusi pie tajā iesaistītajām personām, KNAB izmeklētāja konstatējusi vairāku noziedzīgu nodarījumu pazīmes. Ņemot vērā minēto, 2020.gada 4.augustā uzsākts kriminālprocess Nr.16870002220 pēc Krimināllikuma 329.pantā un 300.panta pirmajā daļā paredzēto noziedzīgo nodarījumu pazīmēm, izdalot to no kriminālprocesa Nr.16870001820, vienlaicīgi ierosinot uzsākt kriminālvajāšanu pret šādām personām:

- ģenerālprokuratoru [Persona C] par noziedzīga nodarījuma izdarīšanu, kas paredzēts Krimināllikuma 329.pantā;
- Ģenerālprokuratūras virsprokurori [Persona D] par noziedzīga nodarījuma izdarīšanu, kas paredzēts Krimināllikuma 329.pantā;
- zvērinātu advokātu [Persona E] par noziedzīga nodarījuma izdarīšanu, kas paredzēts Krimināllikuma 300.panta pirmajā daļā.

1.sējums, 1.-3.lapa

[3] Izvērtējot kriminālprocesa Nr.16870002220 materiālus, kā arī izmeklētājas ierosinājumā norādītos argumentus, 2020.gada 14.augustā pieņemts lēmums par

virsprokurores [Persona D] saukšanu pie kriminālatbildības par izmeklēšanas noslēpuma, t.i., neizpaužamu ziņu, kas nav valsts noslēpums, izpaušanu divām personām (Krimināllikuma 329.pants). Tāpat pieņemts lēmums par zvērināta advokāta [Persona E] saukšanu pie kriminālatbildības par apzināti nepatiesas liecības sniegšanu kriminālprocesā Nr.16870001820 (Krimināllikuma 300.panta otrā daļa).

1.sējums, 186.-188.lapa, 191.-193.lapa

[4] Lēmums par [Persona C] saukšanu pie kriminālatbildības netika pieņemts, saglabājot viņam aizdomās turētā statusu.

Lietas apstākļi, saistībā ar kuriem izmeklētāja ierosinājusi uzsākt kriminālvajāšanu pret [Persona C], ir šādi.

2020.gada 10.jūlijā laikā no plkst.16.00 līdz 18.00 ģenerālprokurors [Persona C], atrodoties dienesta telpās, O.Kalpaka bulvārī 6 pirms oficiālas informācijas saņemšanas par prokurores [Persona A] aizturēšanu, informēja piecas prokuratūras amatpersonas:

- Krimināltiesiskā departamenta virsprokuroru [Persona F];
- Krimināltiesiskā departamenta Tiesās izskatāmo lietu nodaļas virsprokuroru [Persona G];
- Darbības analīzes un vadības departamenta virsprokuroru [Persona H];
- virsprokurori [Persona D], kas tobrīd izpildīja Darbības analīzes un vadības departamenta virsprokurora pienākumus;
- [Persona I] – prokurori, kas pārstāv Latvijas Republikas prokuratūru Eirojustā, par to, ka pret prokurori [Persona A] uzsākts kriminālprocess un viņa ir aizturēta.

1.sējums, 1., 57.-58.lapa

[4.1] Izmeklētājas ieskatā informācija par prokurores aizturēšanu ir izpausta plašākam personu lokam, nekā tas nepieciešams, lai sagatavotu rīkojumu par prokurores [Persona A] atstādināšanu no amata. Pie šīm personām nebija pieskaitāmi [Persona F], [Persona G] un [Persona I]. Līdz ar to [Persona C] pārkāpis likuma “Par interešu konflikta novēršanu valsts un amatpersonu darbībā” 19.pantu, saskaņā ar kuru informācija, kas valsts amatpersonai ir pieejama saskaņā ar valsts amatpersonas amata pienākumu pildīšanu, aizliegts prettiesiski izpaust vai izmantot mērķiem, kas nav saistīti ar valsts amatpersonas amata pienākumu veikšanu vai konkrētu darba uzdevumu pildīšanu.

1.sējums, 1. lapa

Motīvu daļa

[5] Izvērtējot kriminālprocesā iegūtos pierādījumus, uzskatu, ka kriminālprocess pret [Persona C] ir izbeidzams, jo viņa nodarījumā nav noziedzīga nodarījuma sastāva. KNAB izmeklētāja priekšlaicīgi, nenoskaidrojot visus nepieciešamos faktiskos un juridiskos apstākļus, izdarījusi secinājumu, ka [Persona C] pieļāvis likuma “Par interešu konflikta novēršanu valsts un amatpersonu darbībā” 19.panta pārkāpumu un līdz ar to izdarījis Krimināllikuma 329.pantā paredzēto noziedzīgo nodarījumu.

[6] Krimināllikuma 329.pantā paredzētā noziedzīgā nodarījuma pazīmes ir:

- neizpaužamas ziņas, kas nav valsts noslēpums;
- šādu ziņu neatļauta izpaušana;
- to izdarījusi valsts amatpersona, kas par ziņu neizpaušanu bijusi brīdināta vai kas saskaņā ar likumu ir atbildīga par ziņu glabāšanu.

No subjektīvās puses noziedzīgais nodarījums izpaužas tieša nodoma formā (*Krastiņš U., Liholaja V., Hamkova D. Krimināllikuma komentāri. Trešā daļa (XVIII-XXV nodaļa). Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2016, 628.lpp.*).

Lai pareizi kvalificētu noziedzīgu nodarījumu, jākonstatē pilnīga atbilstība starp noziedzīgā nodarījuma faktiskajām pazīmēm un Krimināllikuma normā paredzētā konkrētā noziedzīgā nodarījuma sastāva pazīmēm. Tikai tajā gadījumā, kad noziedzīgā nodarījuma faktiskās pazīmes sakrīt ar konkrētā Krimināllikumā paredzētā noziedzīgā nodarījuma sastāva pazīmēm, ir pamats atzīt, ka izdarīts noziedzīgs nodarījums. Ja kaut vai pēc vienas pazīmes šādu sakrītību nav iespējams konstatēt, personas darbībā vai bezdarbībā nav konkrētā noziedzīgā nodarījuma sastāva (*sk. Augstākās tiesas Krimināllietu departamenta 2014.gada 19.septembra lēmumu lietā Nr. SKK-311/2014*).

[6.1] Šāda atbilstība konkrētajā gadījumā nav konstatējama.

Ģenerālprokurors ir šī noziedzīgā nodarījuma subjekts (*sk. lēmuma 7.punktu*), izpaustās ziņas kvalificējamās kā neizpaužamas ziņas, kas nav valsts noslēpums (*sk. lēmuma 8.punktu*), taču šo ziņu izpaušana konkrētajā situācijā nav vērtējama kā neatļauta (*sk. lēmuma 9.-13.punktu*).

[7] Ģenerālprokurors ir Krimināllikuma 329.pantā paredzētā noziedzīgā nodarījuma subjekts.

Saskaņā ar likuma “Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā” 19.pantu informāciju, kas valsts amatpersonai ir pieejama saskaņā ar valsts amatpersonas amata pienākumu pildīšanu, aizliegts prettiesiski izpaust vai izmantot mērķiem, kas nav saistīti ar valsts amatpersonas amata pienākumu veikšanu vai konkrētu darba uzdevumu pildīšanu. Skatot šo normu kopsakarībā ar šī likuma 4.panta pirmās daļas 21.punktu, nav šaubu, ka 19.pants attiecas uz prokuroriem.

No Augstākās tiesas judikatūras izriet, ka personas, uz kurām attiecas likuma “Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā” 19.pants, ir personas, kuras saskaņā ar likumu ir atbildīgas par ziņu glabāšanu, Krimināllikuma 329.panta izpratnē (*sk. Augstākās tiesas Krimināllietu departamenta 2017.gada 1.marta lēmumu lietā Nr. SKK-147/2017*). Ar šo kasācijas instances tiesas nolēmumu atstāts negrozīts Rīgas apgabaltiesas Krimināllietu tiesas kolēģijas spriedums apsūdzībā pēc Krimināllikuma 329.panta, kurā ietverta šāda atziņa: tas, ka apsūdzētais kā amatpersona bija atbildīgs par ziņu glabāšanu, izriet no likuma “Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā” 19.panta (*sk. Rīgas apgabaltiesas 2016.gada 14.novembra sprieduma lietā Nr.KA04-0781-16/28 12.-13.lpp.*).

[8] Ģenerālprokurora atklātās ziņas kvalificējamās kā neizpaužamas ziņas, kas nav valsts noslēpums.

Krimināllikuma komentāros par 329.pantu norādīts, ka noziedzīga nodarījuma priekšmets ir neizpaužamas ziņas – informācija, kas nav valsts noslēpums, bet kurai normatīvajā aktā paredzēta īpaša izmantošanas kārtība vai izplatīšanas aizliegums. Par šādām ziņām uzskatāma ierobežotas pieejamības informācija (*Krastiņš U., Liholaja V., Hamkova D. Krimināllikuma komentāri. Trešā daļa (XVIII-XXV nodaļa). Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2016, 627.-628.lpp.*).

Krimināllietas materiāli un tajos fiksētās ziņas ir ierobežotas pieejamības informācija.

[8.1] Lai gan šāds statuss nav norādīts Kriminālprocesa likuma 375.pantā, kas ierobežo krimināllietas materiālu uzrādīšanu personām, kas nav kriminālprocesu veicošās amatpersonas, tomēr Augstākās tiesas Senāts atzinis, ka tas izriet no likuma jēgas. Piemēram, 2020.gada 19.maija sprieduma lietā Nr.SKA-279/2020 12.punktā norādīts, ka no brīža, kad dokuments (konkrētajā gadījumā – iesniegums, uz kura pamata uzsākts kriminālprocess) kļūst par krimināllietas materiālu, tas iegūst ierobežotas pieejamības statusu uz likuma pamata atbilstoši Kriminālprocesa likuma 375.panta pirmajai daļai.

Vienlaikus Augstākās tiesas Senāts atzinis, ka ne visiem krimināllietas materiāliem ir šāds statuss. Krimināllietā var atrasties arī tādi dokumenti, kuri nesatur izmeklēšanas noslēpumu – piemēram, dokumenti, kas sastāv no vispārpieejamas informācijas. Tas, vai konkrēts krimināllietā esošs dokuments satur vai nesatur izmeklēšanas noslēpumu, ir izvērtējams katrā konkrētajā gadījumā atsevišķi (*sk. 2020.gada 19.maija sprieduma lietā Nr.SKA-279/2020 10.punktu, 2020.gada 30.jūnija spriedumu lietā Nr. SKA- 292/2020*). Iestāde vai tiesa, kas nav saistīta ar attiecīgā kriminālprocesa veikšanu, konkrētu dokumentu var atzīt par tādu, uz kuru neattiecas Kriminālprocesa likuma 375.panta pirmā daļa, ja tam ir objektīvs pamatojums, piemēram, ja tas tieši noteikts citās tiesību normās (*sk. 2020.gada 19.maija sprieduma lietā Nr.SKA-279/2020 10.punktu*).

[8.2] [Persona C] atklājis informāciju par prokurores [Persona A] aizturēšanu. Bez izteikuma burtiskā teksta, tas ietvēra apgalvojumu, ka pret šo prokurori ir uzsākts kriminālprocess un tiek veiktas kriminālprocesuālas darbības.

Informācija par konkrētas personas aizturēšanu kriminālprocesā ir informācija, kuras avots ir krimināllietā esošie materiāli (Kriminālprocesa likuma 375.panta pirmā daļa). Šī informācija parasti arī zināmu laiku pēc aizturēšanas ir ierobežotas pieejamības, kamēr tā nav kļuvusi zināma plašākam lokam. Šāds secinājums izriet no tālāk minētajiem apsvērumiem.

Informācijas atklātības likuma 5.panta sestā daļa nosaka, ka ierobežotas pieejamības informācija nav ziņas, kas pieejamas sabiedrībai bez likumā paredzētajiem ierobežojumiem vai kas ir jau publicētas.

Lai gan šī norma definē vispārpieejamas informācijas pazīmes, vienlaikus tā ir kritērijs tam, kādos gadījumos ierobežotas pieejamības informācija var zaudēt šo statusu. No normas burtiskā teksta izriet, ka statusa zaudēšanas kritēriji ir augsti. Tomēr pat sašaurināti tulkojot šo normu, personas aizturēšanas fakts nav automātiski atzīstama par informāciju, kas atbilst Informācijas atklātības likuma 5.panta sestās daļas pazīmēm.

Ierobežotas pieejamības statuss saglabājas vismaz tikmēr, kamēr personu loks, kam attiecīgā informācija ir pieejama, ir viegli pārskatāms un līdz ar to zināmā mērā kontrolējams. Tāpēc šis statuss saglabājas, piemēram, tad, ja informācija kļuvusi zināma ārpus iestādes vēl dažām personām. No otras puses, ierobežotas pieejamības informācijas statuss katrā ziņā zudis tad, ja tā ir pieejama (to var uzzināt) jebkura trešā persona, piemēram, ja informācija kļūdas dēļ izsūtīta pa elektronisko pastu plašākam personu lokam vai tā ir atklāta publiskā tiesas procesā. Šajos gadījumos nav nozīmes, ciklāt šo informāciju trešās personas uzzinājušas faktiski, jo izšķiroša ir vienīgi iespēja bez ierobežojumiem to iegūt.

[8.3] Pie nosacījuma, ja prokurores [Persona A] aizturēšana būtu notikusi 2020.gada 10.jūlijā, šai informācijai vismaz šai dienā būtu ierobežotas pieejamības statuss, jo tā nebūtu uzskatāma par ziņu, kas pieejama sabiedrībai bez likumā paredzētajiem ierobežojumiem vai kas ir jau publicēta. Citāds secinājums būtu izdarāms tad, ja aizturēšana būtu notikusi publiski vai to būtu publicējuši masu saziņas līdzekļi.

Iepriekš minētā secinājuma pareizību negroza tas, ka saskaņā ar Kriminālprocesa likuma normām par aizturēšanu paziņojams uzraugošajam prokuroram, aizstāvim, aizturētā tuviniekam, mācību iestādei vai darba devējam, jo tas ir skaidri nosakāms un ierobežots personu loks. Turklāt procesa virzītājs no šīm personām tiesīgs prasīt, lai viņas neizpauž attiecīgās ziņas (Kriminālprocesa likuma 396.pants).

[8.4] [Persona C] izteikuma burtiskais teksts par prokurores [Persona A] aizturēšanu neatbilda faktiskajai situācijai. Jautājums, vai patiesībai neatbilstošai informācijai var būt noteikts slepenības statuss (tai skaitā, ierobežotas pieejamības statuss), vērtējot [Persona C] atbildību, var palikt neizlemts, jo viņa izteikumi vienlaikus ietvēra apgalvojumu, ka pret konkrēto prokurori ir uzsākts kriminālprocess un tiek veiktas kriminālprocesuālas darbības. Šī informācija atbilda faktiskajai situācijai un izrietēja no kriminālprocesa materiāliem (Kriminālprocesa likuma 375.panta pirmā daļa).

Ņemot vērā tā brīža kriminālprocesa stadiju, šī informācija vērtējama kā ierobežotas pieejamības informācija, jo:

- oficiāla informācija par prokurores aizturēšanu prokuratūrā nebija saņemta;
- masu saziņas līdzekļos informācija par aizturēšanu nebija publicēta;
- kriminālprocess bija nesen uzsākts un atradās izmeklēšanas sākumstadijā;
- pieņemumu par prokurores aizturēšanu ģenerālprokurors galvenokārt izdarījis, pamatojoties uz Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja amatpersonu izteikumiem, tai skaitā 2020.gada 10.jūlija rītā ap plkst.11.00 atkārtoti teikto, ka aizturēšana plānota šodien.

[9] Ierobežotas pieejamības informācijas statuss nenozīmē, ka attiecīgā informācija nevienam ne pie kādiem apstākļiem nav izpaužama. Šādas informācijas izpaušana ir tiesiska, ja to pieļauj normatīvie akti. Tas var izrietēt gan no tiesību normas tiešā teksta, gan no tiesību normu kopuma jēgas un mērķa. Par to liecina gan vispārīgās normas par ierobežotas pieejamības informācijas izsniegšanas kārtību (sk. Informācijas

atklātības likuma 10.panta ceturto daļu, 11.panta ceturto daļu u.c.), gan speciālās normas (sk. Soda reģistra likuma 19.pantu par sodāmību).

No objektīvās puses Krimināllikuma 329.pantā paredzētais noziedzīgais nodarījums raksturojas ar aktīvu darbību – neizpaužamu ziņu izpaušanu, kas var notikt jebkādā veidā, kā rezultātā neizpaužamā informācija tiek darīta zināma citai personai, kurai nav tiesību ar to iepazīties. Noziedzīgais nodarījums ir pabeigts ar neizpaužamu ziņu izpaušanas brīdi neatkarīgi no sekām, kādas iestājušās šīs darbības rezultātā (*Krastiņš U., Liholaja V., Hamkova D. Krimināllikuma komentāri. Trešā daļa (XVIII-XXV nodaļa). Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2016, 628.lpp.*). Krimināllikuma 329.pantā paredzētā noziedzīgā nodarījuma objektīvo pusi veido informācijas (ziņu) izpaušana, ja neizpaužamas ziņas saturoša informācija jebkādā veidā nokļūst pie vēl kaut vienas personas. Tas ir formāla sastāva noziedzīgs nodarījums (sk. *Augstākās tiesas Krimināllietu departamenta 2017.gada 1.maija lēmumu lietā Nr. SKK- 147/2017*).

[9.1] Konkrētā gadījuma īpatnība ir tā, ka ierobežotas pieejamības informācija ir atklāta iestādes iekšienē.

Informācijas atklāšanas tiesiskums prokuratūras iekšienē ir vērtējams kopsakarībā ar likuma “Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā” 19.pantu, saskaņā ar kuru informācija, kas valsts amatpersonai ir pieejama saskaņā ar valsts amatpersonas amata pienākumu pildīšanu, aizliegts prettiesiski izpaust vai izmantot mērķiem, kas nav saistīti ar valsts amatpersonas amata pienākumu veikšanu vai konkrētu darba uzdevumu pildīšanu. Šai pantā minētajam pārkāpumam ir nepieciešams konstatēt to, ka informācijas izmantošana (atklāšana) nav bijusi nepieciešama nedz konkrēti definēta uzdevuma veikšanai, nedz kā citādi nepieciešama konkrētai amatpersonai viņas pienākumu veikšanai. No slēdziena par pretējo izriet, ka informācijas izmantošana (atklāšana) mērķiem, kas saistīti ar valsts amatpersonas amata pienākumu veikšanu vai konkrētu darba uzdevumu pildīšanu, nav prettiesiska. Informācijas atklāšanas saistība ar amata pienākumu veikšanu pastāv ne tikai tad, ja tās adresātam 1) informācija ir tūlītēji nepieciešama, bet arī tad, ja 2) informācijas nepieciešamība ir paredzama tuvākajā nākotnē, vai 3) ja šis laiks nav precīzi nosakāms, taču informācijas nepieciešamība var aktualizēties jebkurā brīdī.

Iepriekš minētais it sevišķi attiecas uz informācijas apriti iestādes iekšienē, jo Krimināllikuma 329.panta mērķis nav paralizēt informācijas apmaiņu iestādē, ja tā saprātīgi nepieciešama iestādes funkciju veikšanai, it īpaši, ja personām, kurām tā atklāta, uz likuma pamata ir pienākums to izmantot vienīgi dienesta vajadzībām.

Ņemot vērā, ka ģenerālprokurora [Persona C] atklātā informācija ietvēra izmeklēšanas noslēpumu, izpaušanas pieļaujamības papildu kritērijs ir izmeklēšanas noslēpuma aizsardzība.

[10] Novērtējot lietā noskaidrotos apstākļus, pirmkārt, secināms, ka nav konstatētas jebkādas pazīmes tam, ka [Persona C] rīkojies ar mērķi apdraudēt vai izjaukt attiecīgā kriminālprocesa norisi. Otrkārt, [Persona C] nav pieļāvis likuma “Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā” 19.panta pārkāpumu, jo, pamatojoties uz iepriekšējo pieredzi, šo informāciju atklājis iestādes iekšienē pārliecībā, ka attiecīgajām personām informācija tuvākajā nākotnē var būt

nepieciešama dienesta pienākumu pildīšanai. Pretēji izmeklētājas izteiktajam pieņēmumam, šī informācija bija nozīmīga ne tikai tiem, kuru kompetencē bija rīkojuma sagatavošana par [Persona A] atstādināšanu no amata. Šis secinājums detalizētāk pamatots šā lēmuma 11.-13.punktā.

[10.1] Ģenerālprokurors ir bijis kriminālprocesā Nr.16870001820 iesaistītā amatpersona Kriminālprocesa likuma 375.panta pirmās daļas izpratnē.

Iepriekšēja saskaņošana ar procesa virzītāju par to, kurā brīdī un kuram Ģenerālprokuratūras prokuroram/virsprokuroram izpaužama informācija par to, ka ir uzsākts kriminālprocess pret konkrētu prokuroru, nav bijusi obligāta. Šī secinājuma pareizību apstiprina šādi apsvērumi: kā secināts šī lēmuma 8.2.punktā, arī personas aizturēšanas fakts zināmās robežās var būt ierobežotas pieejamības informācija. Tas nozīmē, ka pēc oficiālas paziņošanas par aizturēšanu ģenerālprokuroram (Kriminālprocesa likuma 120.p. 4.d.), šis informācijas statuss zināmu laiku saglabājas. Normatīvajos aktos nav paredzēts pienākums ģenerālprokuroram saskaņot ar procesa virzītāju, kurām prokuratūras amatpersonām un kurā momentā šī informācija atklājama, lai nodrošinātu prokuratūras funkciju realizāciju. Tāpēc vērtējot, kurā brīdī un kurai amatpersonai viņš tiesīgs atklāt informāciju par aizturēšanu, kā kritērijs kalpo likuma "Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā" 19.panta nosacījumi, kā arī izmeklēšanas noslēpuma aizsardzība.

Minētie apsvērumi ir attiecināmi arī uz informācijas par kriminālprocesa uzsākšanu atklāšanu citām amatpersonām.

[10.2] Izmeklēšanas noslēpuma aizsardzība, no vienas puses, ir vērsta uz kriminālprocesa interešu aizsardzību, paredzot un novēršot riskus slēpt, iznīcināt vai viltot potenciālus pierādījumus, kā arī novēršot slepenu norunu (piemēram, apsūdzēto starpā) risku. No otras puses, izmeklēšanas noslēpuma aizsardzība ir vērsta uz aizdomās turētā interesēm, īpaši no nevainīguma prezumpcijas aspekta un, vispārīgāk, viņa vai viņas personiskās attieksmes un interešu aizsardzības konkrētajā kriminālprocesā. Tāpat izmeklēšanas noslēpums ir attaisnojams ar nepieciešamību aizsargāt brīva (neatkarīga) viedokļa veidošanu un lēmuma pieņemšanu tiesvedības ietvaros (*sk. Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2016. gada 29. marta sprieduma lietā "Bédat pret Šveici" (pieteikuma Nr. 56925/08), 68.punktu. Pieejams: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-161898>*).

Atklājot informāciju piecām augstākajām Ģenerālprokuratūras amatpersonām par uzsākto kriminālprocesu pret prokurori [Persona A] dienesta vajadzībām, ir acīmredzams, ka divi pēdējie Eiropas Cilvēktiesību tiesas spriedumā minētie izmeklēšanas noslēpuma mērķi netiek izjaukti. Arī pirmais mērķis, vadoties no ģenerālprokuroram tobrīd zināmajiem apstākļiem (it īpaši tā, ka informācija izpausta augstākajām Ģenerālprokuratūras amatpersonām, kurām šo informāciju bija pienākums izmantot vienīgi dienesta vajadzībām) nebija apdraudēts. Tas, ka vēlāk apdraudējums tomēr radās, ir nevis ģenerālprokurora, bet gan tās personas iespējamā atbildība, kura to radījusi, jo apdraudējuma esamība un tā pakāpe novērtējama, vadoties pēc apstākļiem, kas pastāvējuši informācijas atklāšanas momentā, nevis iestājušies vēlāk.

[11] Informācijas atklāšana Ģenerālprokuratūras Krimināltiesiskā departamenta virsprokuroram [Persona F] un Krimināltiesiskā departamenta Tiesās izskatāmo lietu nodaļas virsprokuroram [Persona G] ir tiesiska jau vien tāpēc, ka saskaņā ar prokuratūras iekšējo kārtību šīm personām bija piekļuves tiesības Prokuratūras iekšējā informācijas sistēmā (PROIS) kriminālprocesa Nr.16870001820, kas uzsākts pret prokurori [Persona A], materiāliem.

1.sējums, 236.lapa

No tiesiskā regulējuma par šo informācijas sistēmu izriet, ka vēlākais 48 stundu laikā tajā jābūt ievietotam lēmumam par kriminālprocesa uzsākšanu un noteiktam uzraugošajam prokuroram (sk. arī Kriminālprocesa likuma 372.panta piekto un sesto daļu). 2020.gada 7.jūlija lēmumā par kriminālprocesa Nr.16870001820 uzsākšanu bija ietverta gan informācija par personām, pret kurām uzsākts kriminālprocess, proti, pret prokurori [Persona A] un zvērinātu advokāti [Persona B], gan izmeklējamo noziedzīgo nodarījumu apraksts.

1.sējums, 224.lapa

Informāciju, ar kuru jebkurā brīdī attiecīgajā informācijas sistēmā tiesīgs iepazīties noteikts personu loks, izpildot dienesta pienākumus, viņām ir tiesīgas atklāt arī citas amatpersonas (konkrētajā gadījumā – ģenerālprokurors), jo piekļuves tiesības attiecīgai informācijai informācijas sistēmā nozīmē, ka uz šīm personām neattiecas ierobežojumi iepazīties ar šo informāciju, tai skaitā uzzināt to no citiem avotiem.

[11.1] Liecinieks [Persona F] liecināja, ka saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 45.panta otrās daļas 3.punktu Krimināltiesiskā departamenta virsprokurors pilda amatā augstāka prokurora pienākumus, ja Kriminālprocesa likumā noteiktās prokurora funkcijas veic Ģenerālprokuratūras nodaļas virsprokurors vai prokurors, Ģenerālprokuratūras departamenta prokurors vai tiesas apgabala virsprokurors, kā arī pēc savas iniciatīvas.

1.sējums, 216.lapa

Kriminālprocesā Nr.16870001820, kas bija uzsākts pret prokurori [Persona A], par uzraugošo prokuroru bija nozīmēts Ģenerālprokuratūras Krimināltiesiskā departamenta Sevišķi svarīgu lietu izmeklēšanas nodaļas prokurors [Persona J] (*1.sējums, 238., 246.lapa*). Tas nozīmē, ka [Persona F] kā Krimināltiesiskā departamenta virsprokurors, pamatojoties uz Kriminālprocesa likuma 45.panta otrās daļas 3.punktu, bija amatā augstāks prokurors šai kriminālprocesā un viņam bija tiesības pārzināt visus šai kriminālprocesā noskaidrotos apstākļus.

Ievērojot minēto, informācijas atklāšana par uzsākto kriminālprocesu pret prokurori [Persona A] Krimināltiesiskā departamenta virsprokuroram [Persona F] neveido likuma “Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā” 19.panta pārkāpumu.

[11.2] Liecinieks [Persona G] liecināja, ka viņam kā Tiesās izskatāmo krimināllietu nodaļas virsprokuroram saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 46.panta pirmās daļas 6.punktu kā amatā augstākam prokuroram ir pienākums nomainīt valsts apsūdzību uzturošo prokuroru, ja netiek pilnvērtīgi nodrošināta apsūdzības uzturēšana, bet 7.punkts – lemt par atteikšanās no apsūdzības pamatotību un likumību. Lai gan rajona prokuratūras līmeņa prokuroram amatā augstākais prokurors ir attiecīgas rajona prokuratūras virsprokurors, bet nākamais amatā augstākais ir attiecīgā tiesas apgabala prokuratūras

virsprokurors, var būt gadījumi, kad Tiesās izskatāmo krimināllietu nodaļas virsprokurors, kā amatā augstāks prokurors, lemj Kriminālprocesa likuma 46.panta pirmās daļas 6. un 7.punktā noteiktos jautājumus. Līdz ar ko informācija par uzsākto kriminālprocesu var būt svarīga, lai pievērstu īpašu uzmanību prokurora rīcībai, piemēram, tiesas sēdē atsakoties no apsūdzības vai citu pienākumu nepilnvērtīgai pildīšanai. Turklāt ģenerālprokurora pavēle Nr.12 “Par prokurora pienākumiem krimināllietu izskatīšanā tiesā” nosaka Tiesās izskatāmo krimināllietu nodaļas virsprokuroram lemt par valsts apsūdzību uzturošo prokuratūru, t.sk., dažādu rajona prokuratūru struktūrvienību lietās.

1.sējums, 206.lapa

Ievērojot minēto, kā arī [Persona G] piešķirtās piekļuves tiesības kriminālprocesa Nr.16870001820 materiāliem prokuratūras iekšējā informācijas sistēmā (PROIS), informācijas atklāšana viņam par uzsākto kriminālprocesu pret prokurori [Persona A] neveido likuma “Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā” 19.panta pārkāpumu.

[12] Uzskatu, ka nav pamata apšaubīt izmeklētājas viedokli par to, ka Informācijas atklāšana par kriminālprocesu pret prokurori [Persona A] Ģenerālprokuratūras Darbības analīzes un vadības departamenta virsprokuroram [Persona H] un viņa pienākumu izpildītājam [Persona D] ir tiesiska. Informācijas atklāšanas tiesiskums ir pamatojams ar iespējamo nepieciešamību tuvākajā laikā gatavot rīkojumu par prokurores atstādināšanu no amata.

Saskaņā ar Prokuratūras likuma 42.panta pirmo daļu, ja prokurors pieļāvis pārkāpumu, par kuru viņu var atlaist no amata, ģenerālprokurors drīkst atstādināt viņu no amata līdz nolēmuma pieņemšanai disciplinārlietā vai — ar kriminālatbildību saistītos gadījumos — līdz krimināltiesisko attiecību noregulējumam kriminālprocesā.

Prokuratūras likuma 42.panta pirmās daļas piemērošanai prokurora aizturēšana Kriminālprocesa likumā noteiktajā kārtībā nav obligāts nosacījums atstādināšanas procedūras uzsākšanai, jo aizturēšana nav tāda procesuāla darbība, kas veicama katrā kriminālprocesā. Turklāt arī tajos gadījumos, kad aizturēšana ir plānota, līdz aizturēšanai fiksētie likuma pārkāpumi var būt pietiekami, lai neatkarīgi no kriminālprocesuālajām darbībām uzsāktu atstādināšanas procedūru. Šādos gadījumos izmeklēšanas interesēs ir tas, lai atstādinātā prokurora iepazīstināšana ar rīkojumu tiktu atlikta līdz brīdim, kamēr pabeigtas tās procesuālās darbības, kuras no izmeklēšanas taktikas viedokļa svarīgi veikt, iepriekš neinformējot viņu, taču tas neliedz līdz aizturēšanai uzsākt rīkojuma sagatavošanu par prokurora atstādināšanu no amata.

[12.1] No lietā iegūtajiem pierādījumiem izriet, ka rīkojumu attiecībā uz prokuroriem, tai skaitā par viņu atstādināšanu no amata, ģenerālprokurors uzdod Ģenerālprokuratūras Darbības analīzes un vadības departamenta virsprokuroram ([Persona H]), bet viņš tālāk to uzdod Prokuroru personāla un profesionālās izaugsmes nodaļas virsprokuroram ([Persona K]). Tālāk nodaļas darbinieks sagatavo rīkojumu un atpakaļejošā secībā rīkojums nonāk līdz ģenerālprokuroram. Ņemot vērā, ka 2020.gada 10.jūlijā [Persona H] atradās atvaļinājumā, viņa pienākumus pildīja [Persona D], kurai būtu jāorganizē rīkojuma sagatavošana par [Persona A] atstādināšanu no amata.

1.sējums, 40., 52., 213., 233.lapa

Iepriekš minētais uzdevums ir dodams elektroniski PROIS informācijas sistēmā. Tajā pašā laikā, kā tas izriet no prokuratūras prakses citos jautājumos, tas neizslēdz tiesības attiecīgo izpildītāju (vai izpildītājus) iepriekš mutiski informēt par atsevišķiem izpildes aspektiem. Šādas iepriekšējas informēšanas nepieciešamība nav izslēgta, piemērojot arī Prokuratūras likuma 42.panta pirmās daļas procedūru.

[12.2] Konkrētajā gadījumā konstatēts, ka līdz prokurores [Persona A] aizturēšanai fiksētie likuma pārkāpumi varēja būt pietiekoši, lai uzsāktu rīkojuma sagatavošanu par viņas atstādināšanu no amata. Saskaņā ar lēmumu par kriminālprocesa Nr.16870001820 uzsākšanu divi no trim izmeklējamiem noziedzīgiem nodarījumiem bija izdarīti pirms kriminālprocesa uzsākšanas, t.i., 2020.gada 23.martā un 2020.gada 8.maijā.

1.sējums, 224.lapa

Par labu tam, ka rīkojuma sagatavošanas procedūra uzsākama salīdzinoši agrāk un nepieciešamības gadījumā iepriekš mutiski informējamās šai procedūrā iesaistāmās amatpersonas, liecināja arī šādi apstākļi:

- prokurores [Persona A] atstādināšana no amata bija risināma vienlaikus ar virsprokurora pienākumu izpildītāja nozīmēšanu, jo viņa tobrīd pildīja virsprokurores pienākumus (*1.sējuma 234.lapa*);

- turpmākās divas dienas – 2020.gada 11. un 12.jūlijs bija brīvdienas, kas nozīmēja to, ka pastāvēja risks, ka atstādināšanas procedūrā iesaistāmās amatpersonas nebūtu savlaicīgi sasniedzamas;

- amatpersonas, kurām atklājama informācija par aizturēšanu, bija pienākums to neizpaust tālāk gan pamatojoties uz likumu, gan prokuratūras iekšējiem normatīvajiem aktiem;

- informācijas atklāšanas momentā, pamatojoties uz [Persona C] sniegto informāciju, tai skaitā 10.jūlija dienas pirmajā pusē atkārtoti pausto, ka aizturēšana notiks šajā dienā (*sk. liecinieka [Persona L] liecību 1.sējuma 210.lapa, liecinieces [Persona M] liecību 1.sējuma 34.lpp.*), viņš – kaut arī subjektīvi kļūdaini – domājis, ka aizturēšana ar lielu varbūtības pakāpi jau bija notikusi;

- ņemot vērā to, ka prokurores [Persona A] atstādināšana vienlaikus bija risināma ar Jelgavas prokuratūras virsprokurora aizstāšanu, atklāt vienīgi faktu, ka uzsākts kriminālprocess pret prokuroru, nenosaucot viņa vārdu, nebija iespējams.

Ievērojot minēto, vienīgi plānotā (faktiski nenotikušā) prokurores [Persona A] aizturēšana sakarā ar trešo izmeklējamu noziedzīgo nodarījumu, bija vienīgais kritērijs par labu tam, lai atstādināšanas procedūru uzsāktu (un tajā iesaistāmās personas iepriekš informētu par to) salīdzinoši vēlāk.

Pastāvot iepriekš uzskaitītajiem apstākļiem, informācijas atklāšana par uzsāktu kriminālprocesu pret prokurori [Persona A] virsprokurorei [Persona D] neveido likuma “Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā” 19.panta pārkāpumu.

[12.3] Tas pats attiecas uz Darbības analīzes un vadības departamenta virsprokuroru [Persona H]. Lai gan tobrīd viņš atradās atvaļinājumā (*1.sējuma 233.lapa*), tomēr viņam kā pastāvīgajam departamenta vadītājam bija tiesības zināt to pašu informāciju, ko viņa aizvietotājai ([Persona D]). Turklāt ģenerālprokurors [Persona C] tieši viņam bija uzdevis 13.jūlijā informēt jauno ģenerālprokuroru par Ģenerālprokuratūrā aktuālajiem jautājumiem.

Liecinieks [Persona H] šai sakarā liecināja: viņu kā Darbības analīzes un vadības departamenta virsprokuroru ir obligāti jāinformē, ja prokurors aizturēts kriminālprocesā, jo viņa kompetencē ir visu prokuroru personāla jautājumi, kas saistīti ar turpmāko rīcību gadījumos, ja prokurors nevar turpināt pildīt savus amata pienākumus, īpaši, iespējams, izdarīta noziedzīga nodarījuma dēļ. Šai informācijai var būt nozīme arī pirms attiecīgais prokurors ir aizturēts. To nemaina tas, ka konkrētajā situācijā 2020.gada 10.jūlijā viņš bija atvaļinājumā, jo tās bija pēdējās ģenerālprokurora amata izpildes stundas. Vēl pirms 10.jūlija notikumiem ģenerālprokurors deva mutisku rīkojumu sagaidīt jauno ģenerālprokuroru 13.jūlija rītā un informēt viņu par tobrīd aktuālākajiem notikumiem. Pie šīm aktualitātēm viņš viennozīmīgi pieskaitīja informāciju par prokurori [Persona A]. Vēl pirms jaunā ģenerālprokurora vizītes pie valsts prezidenta 13.jūlija rītā plkst.9.00, liecinieks atbilstoši iepriekšējā ģenerālprokurora sniegtajai informācijai informēja par to jauno ģenerālprokuroru.

1.sējums, 30., 202.lapa

[13] Prokurore [Persona I] ir Latvijas Republikas prokuratūras pārstāve Eirojustā.

Saskaņā ar Prokuratūras likuma 58.¹ panta pirmo daļu Eirojusta pārstāvis darbojas saskaņā ar Latvijas Republikas normatīvajiem aktiem, kas regulē prokurora darbību, un Eiropas Parlamenta un Padomes 2018. gada 14. novembra regulu (ES) 2018/1727 par Eiropas Savienības Aģentūru tiesu iestāžu sadarbībai krimināllietās (*Eurojust*).

Lieciniece [Persona I] liecināja: lai gan ģenerālprokuroram nav obligāts pienākums informēt viņu, ka ir uzsākts kriminālprocess pret konkrētu prokuroru (pirms prokuratūru par to informējusi izmeklēšanas iestāde), tomēr šāda informācija var būt nozīmīga viņas turpmākā darbībā, it īpaši, pārrobežu krimināllietu izmeklēšanā, jo ir svarīgi nodrošināt konfidencialitāti, lai netiktu traucēta izmeklēšana un plānotās procesuālās darbības. Turklāt, ja krimināllietas ietvaros tiek veikta informācijas apmaiņa vai plānotas kopīgas procesuālas darbības, viņai kā Latvijas pārstāvei Eurojustā ir svarīgi to zināt, lai informācija par lietu vai plānotajām procesuālajām darbībām netiktu nodota prokuroram, kurš var traucēt objektīvai kriminālprocesa norisei Latvijā. Tā kā Latvijas pārstāvniecības Eurojustā lietvedībā ir vairāk kā 200 lietas, kas atvērtas pēc kompetento Latvijas un ārvalstu iestāžu lūgumiem, ģenerālprokuroram nav iespējams pārzināt visus prokurorus, kuri ir iesaistīti šajās lietās.

1.sējums, 198.lapa

Tādējādi secināms, ka informācija par to, ka pret konkrētu prokuroru ir uzsākts kriminālprocess, lieciniecei [Persona I] kā Latvijas Republikas prokuratūras pārstāvei Eurojustā var kļūt nozīmīga jebkurā momentā. Ievērojot minēto, informācijas atklāšana par uzsākto kriminālprocesu pret prokurori [Persona A] Latvijas Republikas prokuratūras pārstāvja Eurojustā [Persona I] neveido likuma “Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā” 19.panta pārkāpumu.

[14] Ņemot vērā iepriekš minēto, [Persona C] nodarījumā nav noziedzīga nodarījuma sastāva (objektīvās puses).

[15] Drošības līdzeklis un mantas arests [Persona C] nav bijis piemērots. Līdz ar to, izbeidzot kriminālprocesu pret viņu, nav pamata lemt par attiecīgo personu ierobežojošo līdzekļu atcelšanu.

Rezolutīvā daļa

Ievērojot iepriekš minēto un pamatojoties uz Kriminālprocesa likuma 318.panta pirmās daļas 6.punktu, 377.panta 2.punktu, 392.¹pantu,

nolēma:

1.Izbeigt kriminālprocesu Nr. 16870002220 pret [Persona C] par noziedzīga nodarījuma izdarīšanu, kas paredzēts Krimināllikuma 329.pantā.

2.Par pieņemto lēmumu paziņot [Persona C] un viņa aizstāvim, kā arī Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojam.

Prokurore

(paraksts)

E.Masule